

ชื่อเรื่อง: การศึกษากระบวนการเรียนรู้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัย: นายมงคล พรสิริภักดี และ ดร.พรศิริ กองนวล

หน่วยงาน: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ปีที่สำเร็จ: 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยการศึกษากระบวนการเรียนรู้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจกลุ่ม/ชุมชน/องค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ ศึกษาลำดับขั้นตอน องค์ประกอบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ศึกษาตัวบ่งชี้ของกลุ่มที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้เอื้อต่อการเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ผลการวิจัยกลุ่ม ชุมชน และองค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และการนำไปใช้ประโยชน์ จำนวน 7 กลุ่ม โดยอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) กลุ่มที่มีองค์กรภาครัฐกำกับดูแล จำนวน 1 กลุ่ม 2) กลุ่มที่มีผู้นำทางจิตวิญญาณกำกับดูแล จำนวน 2 กลุ่ม 3) กลุ่มที่มีผู้นำเป็นปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 4 กลุ่ม

ลำดับขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็ง ประกอบไปด้วย 1) ร่วมคิดการรับฟังความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวิเคราะห์ปัญหา และประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 1) วิธีการเรียนรู้ ได้แก่ แนวทางการเรียนรู้ทั้งจากในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น 2) ภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำกลุ่มหรือสมาชิกในกลุ่มถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก ปราชญ์ชาวบ้าน สถาบันการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) ภายนอกชุมชน ได้แก่ การศึกษาดูงานกลุ่มอื่นๆ การอบรมกับหน่วยงานภายนอก การค้นคว้าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และสถาบันการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก ความภูมิใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ความต้องการสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง และแนวคิดคติความ

เชื้อทางศาสนา 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต ที่วิ
วิทย์ หรือหนังสือ เอกสาร ตำรา และงบประมาณ

ตัวบ่งชี้ของกลุ่มที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มี 4 ด้าน ได้แก่ ลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้
องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ และการนำไปใช้ประโยชน์รวม
ทั้งสิ้น 41 ตัวบ่งชี้

แนวทางในการพัฒนาให้เอื้อต่อการเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ 1)
มีผู้นำที่ดี ได้แก่ มีความคิดริเริ่มและกล้าเปลี่ยนแปลง มีจิตวิทยาและมีมนุษยสัมพันธ์ จูงใจคนได้ดี มีความ
รับผิดชอบสูง มีทั้งความยืดหยุ่นและความเด็ดขาด มีความรอบรู้และมีสังคม เป็นนักประสานงานที่ดี มีความ
กระตือรือร้น ทำงานเคียงข้างลูกน้อง มีความน่าเชื่อถือ 2) มีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี ได้แก่ การวางแผน
การดำเนินงาน การจัดการโครงสร้าง การรับสมาชิก การแบ่งหน้าที่ การควบคุมผลการดำเนินงาน 3) มีความ
ร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน ได้แก่ มีการร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมสรุปบทเรียน ร่วมรับผลประโยชน์
4) มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและ
แสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปัน
แลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ 5) มีการสร้างระบบการจัดเก็บและการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดี ได้แก่ การนำ
องค์ความรู้ที่ได้จากแหล่งภายนอกมาจัดรูปแบบ จัดรูปแบบองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เป็นรูปแบบภายใน การ
เชื่อมต่อกับองค์ความรู้ การสร้างกระบวนการรับรู้ 6) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์
ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมและความเชื่อ การนำไปใช้ประโยชน์

The Study of Learning Process the Local wisdom of Art and Culture Beliefs and Utilization of the community in Samutprakarn Province

Mongkol Pornsiripakdee

Pornsiri Kongnual

The Art and Culture Center, Research and Development institute,

Dhonburi Rajabhat University

2016

Abstract

This study aimed to survey groups/communities/organizations in Samut Prakan province which adopt good methods for inheriting local wisdom as regards arts, culture, and beliefs, and carrying implications of people in the communities in Samut prakan province, to study procedures, elements, and factors in the communities' learning process for strengthening their community, and to investigate indicators of the groups which employ good methods for inheriting the local wisdom as regards arts, culture, and beliefs and carry potential implications in order to search for development methods for encouraging such learning process.

The result of the study show that there are 7 groups, communities, and organizations in Samut Prakan province which follow good methods for inheriting the local wisdom as regards arts, culture, and beliefs and carry implications. These groups can be categorized into 3 groups which are 1) groups controlled by government agencies (1 group), 2) groups controlled by spiritual leaders (2 groups), and 3) groups leaded by local wisdom elites (4 groups).

Procedures of each community's learning process for strengthening their community consist of joining in brainstorming, accepting other's opinions, offering suggestions, making decisions, analyzing problems, and participating in meetings over operational planning.

Elements of the learning process include 1) learning methods which refer to learning methods from inside and outside of the region, 2) elements within the communities which include community leaders or members of the communities who share their knowledge with other members, local wisdom elites, educational institutes, and local learning centers, and 3) elements outside the communities which consist of taking study trips to other groups,

attending seminars given by external agencies, researching further information through social networks, and educational institutes.

Factors affecting the learning process consist of 1) internal factors which refer to the leaders, the members, the pride in ethnic identity, a need to maintain one's own identity, and religious concepts and beliefs, and 2) external factors which refer to environmental factors, media and information technology, Internet, TV, radio, books, documents, textbooks, and funds.

There are, in total, 41 indicators of the groups adopting good methods for inheriting the local wisdom as regards arts, culture, and beliefs. These indicators relate to the following 4 issues: procedures of the learning process, elements of the learning process, factors as regards the learning process, and the implications.

Development methods for encouraging the communities' learning process for strengthening their community include 1) having good leaders who are ingenious, adaptive, highly responsible, flexible but resolute, cultivated, sociable, enthusiastic, respectable, good at applying psychological principles, at persuading people, and at coordinating with other people, have interpersonal skills, dare to change, and work collaboratively with subordinates, 2) having good community management which refers to planning, operating, managing structures, accepting members, assigning duties, and controlling operational performance, 3) getting cooperation from community members in brainstorming, conducting operations, drawing lessons, and sharing benefits, 4) having a learning process for solving problems and continuously developing the communities which include identifying relevant knowledge, developing and searching for the knowledge, organizing the knowledge, gathering and selecting the knowledge, accessing the knowledge, sharing and exchanging the knowledge, and learning, 5) building a good system for accumulating bodies of knowledge and making great use of them which refers to arranging bodies of knowledge acquired from external sources, arranging existing bodies of knowledge into in-house formats, connecting to bodies of knowledge, and developing an acknowledgement process, and 6) establishing collaborative networks by sharing visions and benefits, network members' participating in activities, and supporting one another.

Keywords: Learning Process, Wisdom, Arts, Culture and Beliefs, Implications